

انواع بند در زبان گیلکی
(بر اساس داده‌های اخذ شده از گیلکی لشت‌نشایی)

مهندس سید حنان میرحاشمی

سرشناسنامه	: میرحاشمی، سیدخان، ۱۳۶۳ - .
عنوان و پدیده‌آور	: انواع بند در زبان گیلکی (براساس داده‌های اخذشده از گیلکی - لشتن‌شایر) / سیدخان میرحاشمی.
مشخصات نشر	: رشت: فرهنگ، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰-۳۳۹-۹
موضوع	: گیلکی - دستور.
رده‌بندی کنگره	: PIR ۳۳۶۸ / ۵۹۲ م ۹ ۱۳۹۱
رده‌بندی دیوی	: خ ۴۹۹
شماره کتابخانه ملی	: ۲۸۴۸۱۷۱

نشرنگ ایلیا

انواع بند در زبان گیلکی
مهندس سید حنان میرهاشمی

چاپ نخست: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰

شماره‌ی نشر: ۴۱۳

خدمات چاپ: راستین

همه‌ی حقوق این کتاب محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰-۲۷۹-۹

نشر فرهنگ ایلیا، رشت، خیابان آزادگان

جنب دبیرستان بهشتی (خ صفایی)، خیابان خاتم، شماره ۴۹

تلفن: ۳۲۴۴۷۲۳ - ۳۲۴۴۷۲۲ - ۰۱۳۱

www.nashreilia.com

فهرست

	فصل اول مقدمات:
۲۰	۱-۱- گیلکی در گیلان
۲۶	۲-۱- لشت‌نشا
۳۰	۳-۱- مقدمات و مبانی نظری تحقیق
	فصل دوم: انواع بند در زبان گیلکی
۳۹	۱-۲- نوع بند و توان منظوری
۴۲	۲-۲- دستوری شدگی مقولات منظوری و ارتباط صورت با معنا
۴۹	۳-۲- جمله و پاره گفتار
۵۵	۴-۲- «نوع بند»، مقوله‌ای دستوری
۵۵	۴-۲-۱- بند به جای جمله
۵۹	۴-۲-۲- سیستم یا دستگاه
۶۲	۴-۳- «آهنگ» مقوله‌ای معنایی - منظوری
۸۱	۵-۲- انواع بند در زبان گیلکی
۸۱	۵-۲-۱- بند خشی
۹۹	۵-۲-۲- بند پرسشی
۹۹	۵-۲-۱-۲- سؤال
۱۱۱	۵-۲-۲- پرسش
۱۳۴	۵-۲-۳- بند تعجبی

۱۵۱	۲-۵-۴- بند امریک
۱۶۰	۲-۵-۴-۱- مقوله نهی در گیلکی لشت نشایی
۱۶۷	۲-۵-۴-۲- دستوری شدگی ساخت نهی مزبور
۱۶۷	۲-۵-۴-۱-۲- دستوری شدگی
۱۷۳	۲-۵-۴-۲- تبیین دستوری شدگی ساخت نهی مذکور
۱۸۵	۲-۵-۴-۳- کاربردهای بند امریک
۱۹۰	۱-۵-۵- بند غیرتحقیقی
۱۹۱	۲-۵-۵-۱- فعل غیرتحقیقی
۲۰۰	۲-۵-۵-۲- تغییر در سامانه وجه زبان گیلکی
۲۰۳	۲-۵-۵-۳- بند غیرتحقیقی
۲۰۵	۲-۶- جداول مربوط به انواع بند در گیلکی
۲۰۷	۲-۷- وجه فعل و انواع بند
۲۱۷	۲-۸- بند و نقشهای نحوی
	فصل سوم: بند بی نشان در زبان گیلکی
۲۱۹	۴-۱- نشاننداری
۲۳۴	۴-۲- بند بی نشان در گیلکی
۲۵۱	۴-۳- درجات نشاننداری
۲۵۳	

سپاسگزاری

بیش از هر چیز پروردگار بزرگ را شاکرم که توفیق داد بهترین لحظات
عمرم - گرچه با دشواری، سیار در کسب علم و معرفت سپری شود.
بر خود فرض می‌دانم که با یاد و خاطره پدرم، از مادر مهربان و برادر
ارجمندم بی‌نهایت سپاسگزاری نمایم.

لازم است که مراتب سپاس خود را به حضور استاد گرانمایه‌ام جناب
آقای دکتر رحیمیان که در طول تحصیل از پرتو دانایی ایشان بهره‌ها
برده‌ام، اعلام کنم.

در ضمن قدردانی و سپاسگزاری از خانم دکتر نمیرانیان را که مدیون
الطاف و تشویق‌های بی‌شائبه ایشان هستم، کمترین وظیفه خود
می‌دانم.

از خانم دکتر ارجمندی که یکی از مفاخر این دیار محسوب می‌شوند
و همچنین از آقای علیزاده که به عنوان شاعر و پژوهشگری قابل، نزد
اهل تحقیق شناخته شده هستند، به دلیل توجه ویژه‌ای که نسبت به این
اثر اظهار داشتند، خالصانه تشکر می‌کنم.

در نهایت، از دوستان و آشنایان و از کلیه کسانی که به هر نحو مرا در
به ثمر نشاندن این اثر، یاری رساندند، از صمیم قلب سپاسگزاری
می‌نمایم.

خداوند نگاهدارشان باد

تألیف و تحریر کتاب‌هایی همچون کتاب «انواع بند در زبان گیلکی» از جناب آقای میرهاشمی، با وجود منابع متعدد و ارزشمندی که عمدتاً به همت اساتید پیش‌کسوت در حوزه مطالعات گویش‌شناسی و به خصوص در حیطه زبان گیلکی به نگارش درآمده، بسیار ضروری می‌نماید. در این مجموعه خصوصیات نقشی و دستوری انواع بند در زبان گیلکی عمدتاً با رجوع به نگرش‌های نوین زبانشناختی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. کتاب حاضر را می‌توان از جهات گوناگون، برای گویشوران زبان گیلکی، گویش‌شناسان و همچنین برای دانشجویان رشته زبانشناسی، به عنوان کتابی مبنایی معرفی نمود. امید می‌رود علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه‌مندان و محققان نیز از آن بهره‌مند گردند.

معصومه ارجمندی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

جناب آقای «سید حنان میرهاشمی» را بیشتر در قلمرو ادبیات و به خصوص در حوزه شعر، فعال و پیگیر می‌پنداشتم. اما طی این مدت بر اساس آثاری که از ایشان به ثمر نهشته است. بدین نتیجه دست یافتم که مطالعاتشان به هیچ روی به حیطه ادبیات محدود نمانده، بلکه حوزه‌های متعدد دیگری به ویژه «زبان‌شناسی» را نیز در بر می‌گیرد.

هنگامی که با مجموعه تحقیقات جناب آقای مهندس میرهاشمی در حوزه دستور زبان گیلکی آشنایی یافتم، خدای را سپاس گفتم، یأس را از دل بیرون افکندم و بیش از پیش به حفظ مواریت ارزشمند گذشتگان و زبان و فرهنگ گرانسنگ مادری امیدوار گردیدم. او خالصانه دغدغه‌هایی را به نمایش گذاشته و می‌گذارد که سال‌هایتمادی خود، در دل داشتم.

متأسفانه زبان‌ها و گویش‌های بومی و محلی در سرتاسر دنیا به تدریج به سوی حذف و اضمحلال گام بر می‌دارند و اگر وضع به همین منوال پیش رود مطمئناً چندی نخواهد باید که از صفحه روزگار محو خواهند شد. بی‌گمان یکی از راه‌های حفظ و ارتقاء و اعتلای زبان‌های در معرض خطر، گردآوری همه جانبه داده‌های مربوط به آنها و نگارش علمی و مدون آثاری در قلمرو دستور زبان‌های مورد نظر است. اثری که هم‌اینک پیش روی شماست، در راستای حفظ و ارتقای زبان زیبای گیلکی که نوعاً در زمره زبان‌های ایرانی قرار می‌گیرد، به نگارش درآمده است.

این اثر گرانسنگ حاصل سعی و دسترنج انسانی فرهیخته است که از صمیم قلب نسبت به سرزمین سرسبز خویش دیار استثنایی «گیلان»- عشق می‌ورزد. این عشق مثال‌زدنی که با علم و دانایی ایشان درآمیخته، منجر به پدید آمدن اثری بس دلپذیر شده است که یقیناً می‌توان آن را یکی از بهترین آثار نگاشته شده در حیطه نحو زبان زیبای گیلکی، قلمداد نمود. این کتاب برعکس بر اساس یک الگوی مدرن توصیفی زبانشناختی شکل گرفته است که مستقیم یا غیرمستقیم، از آراء و نظریات ارائه شده در اثر ماندگار در زبان‌شناس پیشرو و صاحب‌سبک معاصر یعنی هادلستون و بولوم (۲۰۰۲) ریشه می‌گیرد. جناب آقای میرهاشمی سیستم انواع بند را در زبان گیلکی عمدتاً با الهام از دیدگاه‌های نظری آنها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد و در این راستا به نکات نوینی که در نوع خود بی‌نظیر بوده و برای نخستین بار مطرح می‌گردند، اشاره نموده است. البته ایشان، هرشمندانه از نگرش یکطرفه به آراء و آثار مربوطه پرهیز نموده، ماهیت خاص مقولات نحوی مورد بحث را مدنظر قرار داده‌اند و با پژوهشی میدانی و کتابخانه‌ای و با تلاش و پشتکاری بی‌نظیر و اراده‌ای خالص‌نایب که از ایشان سراغ داریم، کاری کرده‌اند کارستان در حوزه زبانی مبرور. قطعاً کسانی بیشتر بر این آفریده، ارج خواهند نهاد که خود قلم‌آشنا بوده، از نزدیک دستی بر آتش داشته باشند.

ضرورت چنین تحقیقاتی در مورد زبان پرمایه گیلکی در این برهه زمانی بسیار حساس، ایجاب می‌نماید که فرزندان دانشمند گیل و دیلم

همچون جناب آقای میرهاشمی عاشقانه و مجدانه گام بدین عرصه
گذارند. برای ایشان و برای تمامی آنانی که اهل علم و معرفت‌اند،
آرزوی توفیق و تندرستی دارم و مانایی و پایداریشان را از خداوند
بزرگ خواستارم.

بهرام علیزاده
شاعر، ادیب و پژوهشگر

۱۳۹۱